

2100. 1872

12
29

D E C A S

AXIOMATUM
PHYSICORUM,

1631 11

Quam,

D. O. M. A.

In Electorali ad Albim Academia,

SUB PRÆSIDIO

Clarissimi atq; Eximij

VIRI,

Dn. M. JOHANNIS Sperlings

Lauchâ Thuringi, Medicinæ Candidati dignis-
simi, Præceptoris ac Fautoris sui omni honoris
cultu prosequendi,

Publicè discutiendam & ventilandam exhibet

CASPAR Reinhardt Bregâ-Silesius.

Die 29. Decembr. horis à 7. matutinis,

ANNI decurrentis ∞ Is CXXXI.
In Collegio Majori.

WITTEBERGÆ,

Ex Officinâ Typograph. AMBROSII ROTHII, Acad. Typog.
ANNO M. DC. XXXI.

W. 4
170 148 Hamaris^o et Doct^o Dr. Augustino Fersera

AXIOMATUM
PHYSICORUM

PHYSICORUM

PHYSICORUM

M

plie
rect
naria
pote
qua
dina
nes
xion
DE
naria
V. nu
minc
num

OMNIA CUM DEO.
AXIOMA PRIMUM.

*Natura est Ordinaria DEI potentia, contra
quam DEVS nihil agit, licet agat
supra eam.*

EXEGESIS.

Potentia DEI dividi solet in *Absolutam*
seu *Extraordinariam* & *Restrictam* seu
Ordinariam. Licet enim, quemadmo-
dum DEUS unus est, ita quoque una
salem sit ejus potentia: nihilominus
tamen, quia ab alterâ parte agit abso-
lutè, ab alterâ causis secundis sese ap-
plicat, & ad modum modulumq; istarum operatur,
rectè hoc pacto potentia DEI dividitur in *Extraordi-
nariam* & *Ordinariam*. *Extraordinaria* est, quâ DEUS
potest omnia rationem factibilitatis habentia, hoc est,
quæ contradictionem & impotentiam excludunt. *Or-
dinaria* est, quâ DEUS operatur secundum commu-
nes leges & causas à seipso institutas. Duo igitur Ax-
ioma datum indicat: 1. in naturâ elucere potentiam
DEI Ordinariam. 2. Contra hanc potentiam *Ordi-
nariam* DEUM non agere. Res habet exemplum.
Vinum producit ex uvis, & homo generatur ex se-
mine maris & foemiâ, potentia DEI Ordinariâ; vi-
num verò fit ex aquâ, & homo nascitur ex foeminâ.

A 2

sine

sine maris, semine, non contra potentiam hanc ordi-
nariam, sed supra eam. Errant ergò qui Naturam &
Deum inter se opponunt, Deumq; nonnunquam
còtra naturam agere contendunt, ac ita ex amicissimis
faciunt inimicissimos, & ex DE o ipso non DEUM. Si
enim DEUS contra naturam agit, contra suam ipsius
potentiam agit; si contra suam ipsius potentiam agit,
contra se ipsum agit: DEUM autem sibi ipsi contrari-
um facere, est Deum facere Non-Deum.

AXIOMA SECUNDUM.

*In rebus naturalibus numen inest, etiam mini-
mis & vilissimis.*

EXEGESIS.

Physici veteres quoties naturæ opera, seu supera
seu infera, seu nobilia seu ignobilia, illustrare
gaudebant, divina se tractare gloriabantur. Persua-
sissimum enim ipsis erat, infinitam DEI bonitatem,
& sapientiam, in finitis rebus naturalibus, qualibus-
cunq; etiam, latitare, & ex iisdem mentis nostræ acie
posse erui. Hominum tamen vitio successu tempo-
ris multa, vel quod nimis vulgaria, vel quod parum
preciosa, vilescere cæperunt. De qua hominum
vanitate conqueritur Fernel. lib. 2. de abdit. rer. caus.
c. 17. *Signis, ait, inventu admodum difficilis esset, nobisq; ab extre-
mis & ignotis regionibus deferretur, illius quidem vim & proprie-
tatem magis quàm cæterorum omnium omnes admirentur, illius
causas attentius scrutarentur, illiusq; multò magis quàm magnetis
effectus nos in admirationem traherent. Et paulò antè: India
si quid ejusmodi rarum carumq; sola præcussisset, admirarentur o-
mnes ac laudarent occultas ejus proprietates: nunc quoniam vulga-
re est, parvumq; parabile, contemptum proinde est & nullo in precio?*
Hæc

Hæc Fernclius. Redeundum ergò ad genium antiquum, sinceroq; opera Dei, qui in minutissimis etiam rebus gloriæ suæ speculum posuit, pensanda adfectu, & cum Euripide pleno subinde ingeminandum gutture:

*Omnia quotquot erunt, quot sum præsentia, quotq;
Oria fuere ante hæc, stirpes, hominesq; feræq;
Inde etiam volucres, piscesq; humoris alumni,
Cuncta Deum referunt præsentem in imagine parvâ.*

AXIOMA TERTIUM.

Natura non per manifestas modò, sed etiam per occultas, actiosa est Qualitates.

EXEGESIS.

Paracelsistæ Qualitatibus manifestis omnem fermè vim denegare laborant, easque mortuas, invalidas, & Relollaceas (ut loquuntur) appellitant. Alij ad istas opera quævis deducere conantur, Qualitatesq; Occultas ignorantiaæ asyllum vocare non erubescunt. Medium tenère beati. Calorem & frigus, cæterasque qualitates primas esse validissimas, quis est qui nescit? Stultum est, disputare contra sensum communemque experientiam. Ad manifestas verò qualitates omnia deducere velle, summa est impudentia. Jucunditatis, utilitatis & admirationis plenum est studium, de Qualitatibus occultis susceptum, quod qui evitare conantur inter Scyllam & Charybdin navigare, sæpeque rationes ineptas & ridiculas afferre, & toti experientiaæ sibi que ipsis contradicere turpissimè coguntur. Ire lubet per exempla, non ex Indiâ, Ethiopiâ, aut qua-

A s tuor

tuor mundi partibus conquista, sed vulgaria, oculis-
 que, auribus, & sensibus cœteris cuius obvia: Multi
 præsentia felis etiam cistæ inclusæ adeò vexantur, ut
 facultas vitalis insigniter periclitari videatur: multi ca-
 seum cœcis aversantur disidijs, totoq; animo ab ejus
 esu, imò & visu, abhorrescunt: quis actiones Magnetis
 ignorat, quem non lapides, non virgulta, sed ferrum,
 ad se promovere spectamus omnes? Fermenti quan-
 tula portio farinæ admista totam massam egregiè alte-
 rat? Et venenorum, quæ in minima quantitate maxi-
 mas habent vires, subito quæ validissimos quosque ju-
 gulare queunt, naturam, quis est qui sat rimiri, sat mi-
 rari potuerit? Pestis tempore quam multi, quam
 subito, quam miserè, necari solent ex genere ho-
 minum, salvis tutisque canibus, felibus, avibus, cœte-
 risque brutorum speciebus? Hæc & similia, que-
 nam quæso è Qualitatibus Manifestis dare poterit ef-
 fectâ? Omnino res delabatur ad Qualitates istas, quæ
 latent animos temperatos, illudunt curiosis.

AXIOMA QUARTUM

Opus naturæ est opus Intelligentiæ non errantis.

EXEGESIS

Intelligentia hæc est Deus ipse, sapientissimus,
 potentissimus, cui non secus ac naturæ ipsi adscribun-
 tur naturæ opera, qui vires operandi concessit, & ad
 omnia singulaq; opera efficacissimè concurrat. Cū for-
 tibus agit fortiter, cum debilibus debiliter, cum liberis
 liberè, cum necessariis necessariò, cum contingentibus
 contingentè. Notanter verò dicitur *Opus Naturæ*: quan-
 do enim dantur Naturæ *πράξεις & αἰμαρτήματα*, ad hanc
 Intelli-

Intelligentiam absq; insigni blasphemia recurrere non
possumus. A summo enim bono, non nisi summè
bonum, non potest non in quolibet genere, & ordine
entium proficisci. Sic Monstra Intelligentiæ non er-
rantis opera dicenda non sunt, quia, quatenus Mon-
stra, ne opera quidem nature sunt, sed defectus, qui
causam sortiuntur non tam *Efficientem* quam *Deficien-*
tem.

AXIOMA QUINTUM.

*Natura non deficit in necessariis, & si quis ac-
cessit defectus, illum alius compensat
donis & bonis.*

EXEGESIS.

Non injusta Noverca, sed provida benignaque
Mater est Natura, quæ, non impedita, cuivis largitur
necessaria. Sic brutis communicat testas, cortices,
villos, setas, pennas, squamas, vellera, cornua, dentes,
& ejusmodi plura, cum ornamenta, tum munimenta.
Homini vero, licet nudo corpore, nudo animo, omnia
tribuit, scilicet *esse*, *vivere*, *sentire*, *intelligere*,
quibus bruta etiam sagacissima & robustissima multis
post se relinquit parafangis. Si verò præter intencionem
aliquis accessit defectus, iustissima hæc mater de no-
vo quasi providentiam & benignitatem suam exercet,
& cæco profundas speculationes memoriamq; tenaci-
ssimam manu sat liberali largitur, mutum digitis
quasi mentis suæ conceptus manifestare præstat, ali-
umque aliter pro maternâ illâ adfectione instruit, re-
gitque.

AXIOMA

AXIOMA SEXTUM.

Natura nihil agit frustra.

EXEGESIS.

Agens omne à sine motu amoris & desiderii, sub ratione boni, stimulat & impellitur: sublatis vero stimulis hisce ab actione desistit. Sic finem sibi præstitunt milites, mercatores, piscatores, agricolæ, quocessante cessant eorum actiones. Natura ergo dexteritate pari in suum tendit finem, nihilq; licet minimum esse videatur, in mundi producit theatrum, quod sine suo sit orbatum. Sic cilia inferiora negavit animalibus cæteris, homini concessit: ergo non frustra, sed certissimum ob finem. Nimirum, quia.

*Os homini sublime dedit, cælumq; cœveri
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus;*

Igitur cum ab inferiori parte etiam in oculos aliquid incidere possit, prudenter in hominibus inferiora quoq; oculorum formavit cilia.

AXIOMA SEPTIMUM.

Nil sub Sole est, quin sui usum quempiam præstare queat homini.

EXEGESIS

Parvus mundus indigitari solet homo, non tantum ratione *graduum entium*, vel etiam ratione *intellectus*, sed in primis ratione *ordinationis*, quia homo ut dominus ad omnia habet ordinem & respectum. Hinc effatum tritissimum: *Omnia propter hominem, homo propter Deum*. Hinc Scaliger Ex 250. *Cui rei, inquit, facta est habitatio? Animalibus. Quis horum omnium auctor? Deus. Quis secundum Deum & cum Deo? Cæli. Quis Cælos fecit? Deus. Quod animal nobilissimum? Homo*

Homo

Homo. Propter hominem ergo Cælorum actiones. Igitur & propter hominem Cæli ipsi. Hæc Scaliger. Obscurum vero admodum est, quomodo omnes corporum naturalium species factæ sint propter hominem, hoc est, bonum afferant homini. Sed cœcitatem & improbitatem humanam accusemus, v. tuperemus: bonitatem & providentiam divinam laudemus, deprædicemus.

AXIOMA SEPTIMUM.

Leges naturæ non judicent supra naturam.

EXEGESIS.

Vt nulla ars, nulla scientia, nullusq; omnino habitus, suum egredi debet objectum, ita nec Physica. Manendum enim ubiq; in circulo, & vitanda maximè turpissima illa disciplinarum mixtura. Hoc si eâ, quâ deceat, observaretur diligentia, non tanta à quibusdam inter Physicam & Theologiam urgeretur pugna. Physicis enim principiis pessimè subjungunt res mysticas, Physico ignotissimas: hincq; cœlum mari & mare cœlo commiscunt. Nimirum ad subjectum Physica nunc corpus Christi, nunc partum virginis, nunc ignem in fornace Babilonica, & nescio quid non, transferre haud erubescunt; indeq; discordiam pugnamq; acerrimam inter Physicam & Theologiam esse proclamant. Sed ingeminandum contra: *Leges naturæ non judicent supra naturam.* Oppositio nulla datur, nisi termini sumantur 1. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, eodem modo 2. κατὰ τὸ αὐτὸ, secundum idem. 3. πρὸς τὸ αὐτὸ, ad idem. 4. ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ τόπῳ, eodem tempore & loco.

B

AXIO-

AXIOMA NONUM.

Sensum dimittere in ijs, quæ sensibus manifesta sunt, & rationem querere, infirmitas quadam intellectus est.

EXEGESIS.

Λόγος καὶ πείρα. Ratio & Experientia à doctissimo quoque pro vero cognitionis omnis habentur fundamento, & quicquid eū his consentit, ceu verum recipitur; quicquid ab his dissentit, ceu falsum rejicitur. Rationem mittimus, de Experientiâ unicam notamus. Est ea singularium, circa quæ versantur sensus, & sit ex memoriâ. Multæ enim ejusdem rei memoriæ, unius experientiæ vim efficiunt, ut loquitur Philosophus 1. Met. I. Ut ergò suam meretur laudem Ratio, ita etiam Experientia, & ejus fundamentum Sensus. Igitur non nisi pertinax & insensatus rejicit judicium sensuum, ob aliquales ratiunculas ἀπρῶτα διανοίας collectas. Sic quæritur, quid judicandum sit de Chymicorum Chrysopœiâ? Sensus hîc dimittere, testibusq; fide dignissimis, qui aurum arte Chymicâ productum viderunt & attulerunt, ob ratiunculas quasdam contradicere, hominis est insensati, ingenijque pertinacis. Ne tamen quis persuadere gaudeat axioma dato, Solis quantitatem esse admodum exiguam, cœlum viridi colore esse tinctum, lapidem aquæ immissum statim majorem fieri seipso extra aquam spectato, & quæ sunt similia lippis & tonforibus notissima, judicium sensuum admittimus cum triplici conditione: 1. ut sensus & objectum sint in legitimâ distantia. 2. ut medium sit legitimè dispositum. 3. ut organum sese rectè habeat.

AXIO.

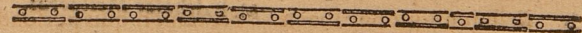
AXIOMA DECIMUM.

*Receptivum non recipit ad modum imprimentis,
sed receptivitatē suā.*

EXEGESIS.

In omni actione agens & patiens debent esse proportionata, quæ proportio quærenda non est in *identitate naturæ & essentiæ, sed virtutis*, ut unum alterius influxum recipere possit. Hinc onus idem non æquè est grave viro & puero, sano & ægroto, mulo & muri: idem solis calor non simul indurat lutum & ceram, sed hanc liquefacit & illud saltem indurat; idem venentium non ex homine derivatur in sues; ex suis in boves, & bovis in canes; sed ex homine in homines, & ex suis in sues: idem contagium non simul invadit inficitq; & hunc, & illum, & istum, sed nonnullos invadere & inficere nescit. Hoc sensu Scaliger querit Ex 249.

An Deus possit meliora facere quæ fecit, quàm quomodo fecit? Et respondet, Deum posse quidem semper aliquid facere melius; rem autem ipsam non posse suscipere melioritatem quamvis.

Ad

Præstantissimum & Literatissimum Dn.

Respondentem, Philosophiæ & Medicinæ Studiosum solertissimum, Fautorem & Amicum colendum.

Sic inè nec Belli, nec Pestiæ, tela trifida
Te retrabunt, Reinharde, à studio & studio?

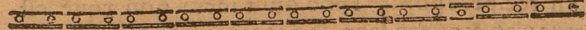
O Te

Te felicem, ceptum qui tramite recto
Et studium & stadium continuare vales!
Quam multos spes ambigua lufere! Sed, ESTO.
Sanat, qui fecit, vulnera cuncta Deus.
Tu Reinharde tuus maneat: favitante Themistâ,
Pro studio & stadio digna brabea feres.

Honoris ergo

f.

M. Johannes Sperling

ERGONE nunc iterum specimen, REINHARDE, ministras
Ingenii, positas quando tuere theses?
Sic est. Ars crebro vult usu vincier: ex se
Ars gravis est, facilem sed facit usus edax.
Nam verè dictum: multo cadit arbor ab istu:
Sæpe cadendo gravem gutta cavat lapidem.
Ergo instas meritò. Ut pergis, sic pergere perge,
Et MEDICAS posthâc ingenio adde dapes.
Sic TIBI pro tantis ausis certissimus olim
Surgat honos MEDICI PHILOSOPHIq; boni.

Benevol. ergo

adprop. lmq;.

M. Balchazar Meisnerus.

FINIS.

ULB Halle

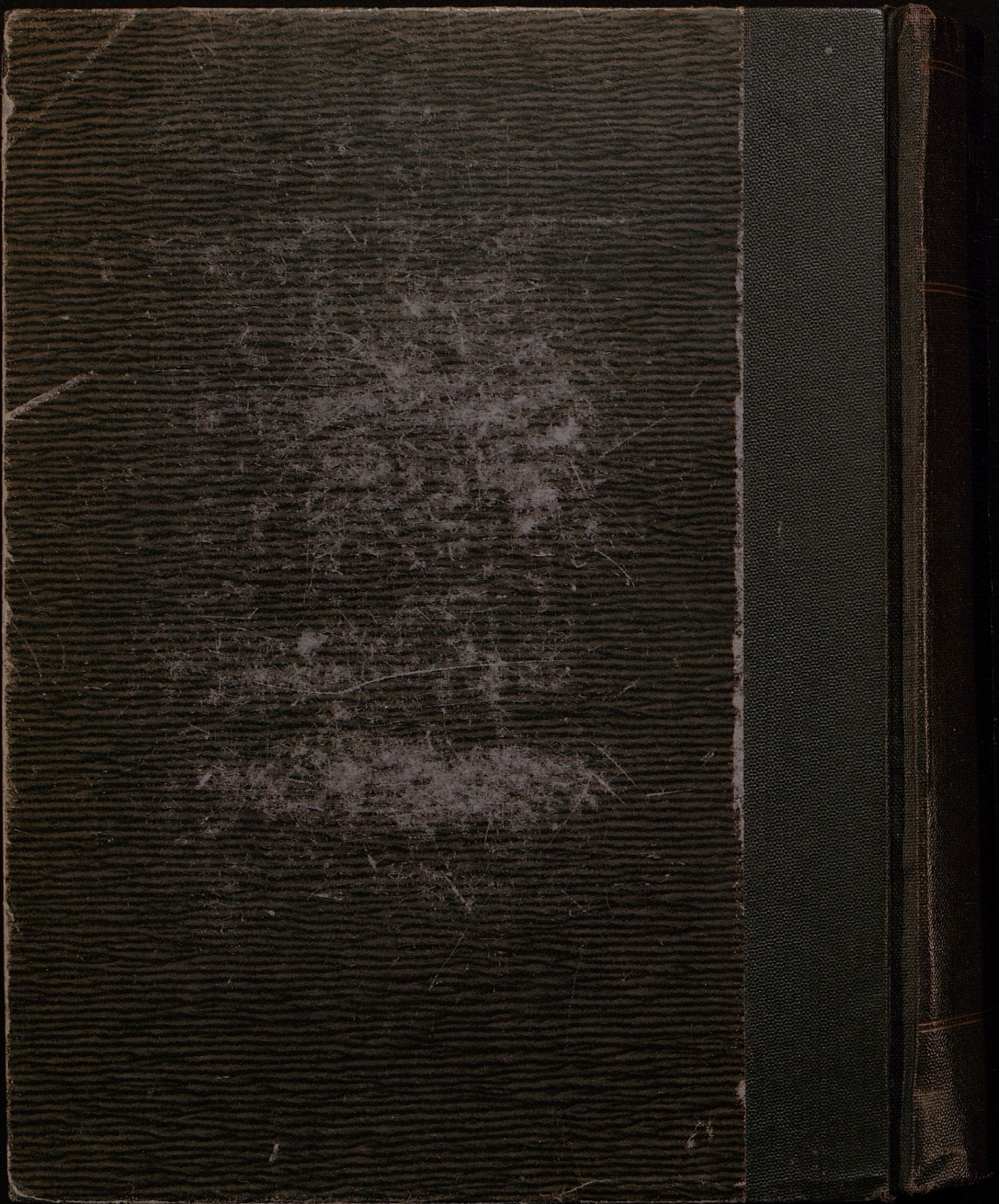
3

004 961 196

W177

2100. 1872

12
29

1631 11

DECAS
AXIOMATUM
PHYSICORUM,

Quam

D. O. M. A.

In Electorali ad Albim Academia

SUB PRÆSIDIO

Clarissimi atq; Eximij

VIRI,

Dn. M. JOHANNIS Sperlings

Lauchâ Thuringi, Medicinæ Candidati dignis-
simi, Præceptoris ac Fautoris sui omni honoris
cultu prosequendi,

Publicè discutiendam & ventilandam exhibet

CASPAR Reinhardt Bregâ-Silesius.

Die 29, Decembr. horis à 7. matutinis,

ANNI decurrentis ∞ 15 CXXXI.

In Collegio Majori.

WITTEBERGÆ,

Ex Officinâ Typograph. AMBROSII ROTHII, Acad. Typog.

ANNO M. DC. XXXI.

W. 4
pro juv. Hamarisch et Doct. Dr. Augustino Felsch

